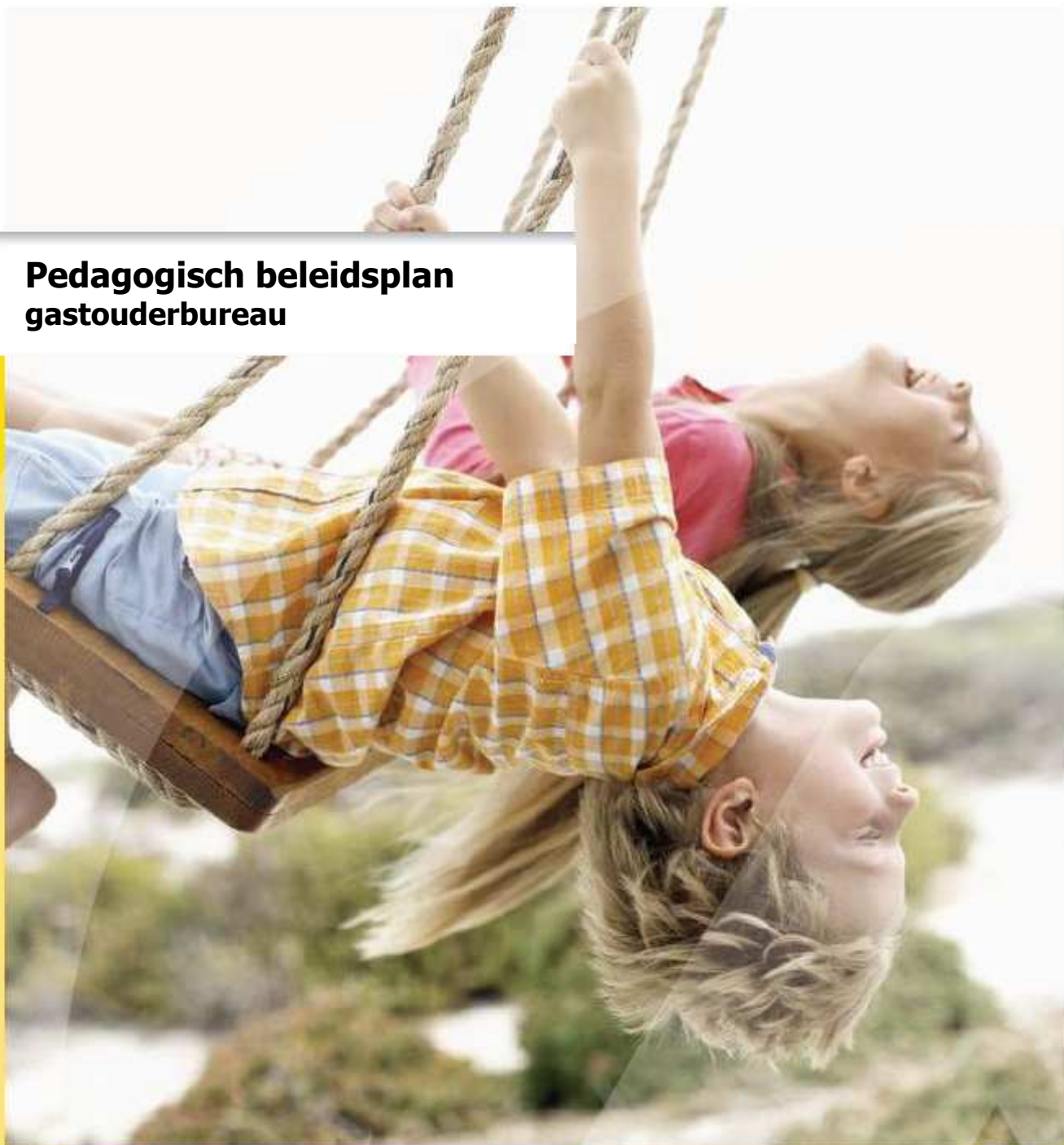

Kinderopvang Oost-Groningen

**Pedagogisch beleidsplan
gastouderbureau**

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
2	Samenvatting pedagogische uitgangspunten	2
3	Algemene uitgangspunten	3
3.1	Eisen aan de gastouder	3
3.2	Eisen aan de locatie	4
4	Een emotioneel veilige en stimulerende omgeving voor kinderen	5
4.1	Deskundigheidsbevordering gastouders	6
5	Ontwikkeling	7
5.1	Sociale en emotionele ontwikkeling.....	7
5.2	Cognitieve (verstandelijke) ontwikkeling.....	7
5.3	Motorische ontwikkeling	8
5.4	Stimuleren van de ontwikkeling	8
5.5	Belonen en corrigeren	10
5.6	Tips voor het observeren van kinderen	11
6	Een gezonde en fysiek veilige omgeving voor kinderen	12
6.1	Risico-inventarisatie Gezondheid	12
6.2	Huisdieren	12
6.3	Hygiëne	12
6.4	Persoonlijke hygiëne	13
6.5	Wat te doen bij ziekte	13
6.6	De zieke gastouder	14
6.7	Wat te doen bij een sterfgeval	14
6.8	Opvallend gedrag en opvoeding- of ontwikkelingproblemen	14
6.9	Vermoeden van kindermishandeling.....	15
6.10	Noodgevalplan.....	15
6.11	Wat te doen bij brand?	15
6.12	Basisregels wat te doen bij een ongeval.....	16
6.13	Eerste Hulp aan kinderen.....	17
6.14	Medisch handelen en toedienen van medicijnen.....	17
7	Goed overleg tussen ouder en gastouder	18
7.1	Literatuur	18
7.2	Normen en waarden.....	19
7.3	Koppeling	20
7.4	Wennen	20
7.5	Brengen en halen.....	20
7.6	Dagritme.....	21
7.7	Welbevinden.....	21

Inleiding

Gastouderopvang is een onderdeel van Kinderopvang Oost-Groningen, dat valt onder de overkoepelende beheerstichting Het Oude Ambt die een scala aan producten en diensten levert in hun werkgebied via een drietal werkstichtingen;

- Stichting Kinderopvang Oost-Groningen
 - Gastouderopvang in de gemeenten Bellingwedde, Menterwolde, Oldambt, Pekela, Stadskanaal, Veendam en Vlagtwedde
 - Buitenschoolse opvang in Bellingwolde en Blijham
- Stichting Welzijn Oldambt
- Stichting Maatschappelijke Dienstverlening Oldambt

Gastouderopvang is een *kleinschalige vorm* van kinderopvang in de huiselijke sfeer bij de gastouder thuis of in het huis van de ouder, voor kinderen in de leeftijd van 0-13 jaar. Er is bij gastouderopvang voldoende ruimte voor persoonlijke aandacht voor het kind in de huiselijke sfeer van een gezin. Het persoonlijke karakter van het contact tussen ouder en gastouder maakt dat er goed kan worden ingespeeld op het eigene van het kind. Voor het kind biedt het contact met steeds dezelfde vertrouwde persoon rust en een gevoel van veiligheid. Het is een vorm van opvang waar veiligheid en geborgenheid, maar ook uitdaging en stimulering van het kind op een natuurlijke en individuele manier tot hun recht komen.

Gastouderopvang is een *flexibele vorm* van opvang.

In overleg met de gastouder kan er op wisselende tijden, buiten kantoortijden of op extra momenten opvang plaatsvinden. Als de ouder bijvoorbeeld in ploegendienst werkt, biedt gastouderopvang goede mogelijkheden.

Gastouderopvang is ook *opvang op maat*.

Het gastouderbureau zet zich in koppelingen te realiseren waarbij de wensen van de gastouder en ouder op elkaar aansluiten.

Hoe de gastouder omgaat met kinderen en hoe zij hen verzorgen, dat beschrijven we in dit pedagogisch beleidsplan. Een exemplaar hiervan wordt door het gastouderbureau aan zowel ouder(s) als gastouder uitgereikt. Lees daar waar gastouder staat ook ouder(s)/verzorger(s).

Door het ter beschikking stellen van een gastoudermap voorziet het gastouderbureau in de informatiebehoefte van de gastouder. In deze map bevinden zich naast het pedagogisch beleidsplan ook allerlei instructies die betrekking hebben op veiligheid en gezondheid.

Wij streven ernaar om deskundigheid op het gebied van kinderopvang te blijven ontwikkelen. Het plan zal daarom regelmatig worden getoetst en, indien nodig, bijgesteld worden.

1 Samenvatting pedagogische uitgangspunten

De opvangsituatie moet een plaats zijn waar een kind graag is, waar hij plezier heeft, vriendjes maakt en avonturen beleeft. Een plaats waar gelachen en gehuild mag worden, een leuke en vertrouwde, een gezellige en spannende opvangomgeving waar kinderen, ouders en gastouders graag zijn.

Het unieke van gastouderopvang is, dat ouders en gastouders direct invloed hebben op het pedagogisch klimaat. Zij zijn het immers die met behulp van de bemiddelingsmedewerker onderling afspraken maken over de door hen gewenste opvangsituatie. In rechtstreeks overleg tussen ouder en gastouder kan besproken worden hoe de eigenheid van het kind tot zijn recht kan komen en hoe de bij dit kind voorkomende opvoedingsvragen opgelost kunnen worden: Op welke manier voelt het kind zich veilig, welke vrijheid en stimulans heeft het kind nodig, hoe gaat het kind om met andere kinderen en volwassenen en welke correcties zijn daarbij bij het kind nodig. Welke normen en waarden vinden deze ouders en de gastouder belangrijk voor het kind.

Goede kinderopvang biedt kinderen de mogelijkheid om vanuit een warme en veilige omgeving de wereld te ontdekken en de eigen grenzen te verleggen. Gaandeweg en aangepast aan hun ontwikkelingsfase leren kinderen daarbij rekening te houden met anderen en verantwoordelijkheid te nemen voor het eigen gedrag. Duidelijkheid van regels die aangepast zijn aan de ontwikkelingsfase van het kind en die consequent worden toegepast zijn daarbij ook belangrijk. Deze regels kunnen worden uitgedragen door middel van voorbeeldgedrag en door positieve beloning wanneer het kind zich aan de regels houdt. Wanneer er al straf gegeven moet worden, dient de straf gerelateerd te zijn aan het ongewenste gedrag en in overeenstemming te zijn met de ontwikkelingsfase van het kind.

Samengevat zijn onderstaande uitgangspunten geformuleerd.

- Het bevorderen van kennis en vaardigheden van gastouders om een emotioneel veilige en stimulerende omgeving te kunnen bieden voor kinderen.
- Het bevorderen van kennis en vaardigheden van gastouders om een fysiek veilige en gezonde omgeving te kunnen bieden voor kinderen.
- Stimuleren van de ontwikkeling.
- Het bevorderen van goede afspraken en een goed overleg over de ontwikkeling en opvoeding van het kind tussen ouder en gastouder.

Dit pedagogisch beleidsplan gaat in op de manier waarop het gastouderbureau van Kinderopvang Oost-Groningen het bovenstaande bevordert, ondersteunt en stimuleert.

2 Algemene uitgangspunten

2.1 Eisen aan de gastouder

Gastouderopvang is bedoeld voor kinderen van 0 tot 13 jaar (einde basisschool). Een gastouder van Kinderopvang Oost-Groningen voldoet aan onderstaande eisen.

- De gastouder heeft een diploma mbo-2 Helpende Zorg en Welzijn of een ander diploma waarmee u aan de eisen voldoet (zie bijlage lijst met diploma's);
- De gastouder heeft een geregistreerd certificaat Eerste Hulp aan Kinderen van het Oranje Kruis;
- De gastouder heeft een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG), ook voor huisgenoten van 18 jaar of ouder indien de kinderen bij u thuis worden opgevangen;
- De gastouder spreekt tijdens het werk Nederlands;
- De gastouder mag een andere taal spreken als u kinderen opvangt die tijdelijk in Nederland wonen;
- De gastouder is 21 jaar of ouder en woont niet op hetzelfde adres als de ouder;
- Eigen kinderen staan niet onder toezicht;
- De gastouder heeft geen gezondheidsklachten die van invloed kunnen zijn op een verantwoorde opvang;
- De gastouder is telefonisch goed bereikbaar;
- De gastouder is bereid vertrouwelijk om te gaan met privacygevoelige gegevens;
- De gastouder staat open voor en respecteert andere gewoontes, culturen, leefwijzen en opvoedingsideeën;
- De gastouder is in staat tot reflecteren op het eigen handelen;
- De gastouder handelt naar dit pedagogisch beleidsplan van het gastouderbureau (zie www.kiog.nl);
- De gastouder neemt deel aan de door het gastouderbureau aangeboden deskundigheidsbevordering;
- De gastouder vindt een nauwe samenwerking met het gastouderbureau vanzelfsprekend en houdt zich aan de richtlijnen van het gastouderbureau;
- De gastouder stelt zich voor langere tijd beschikbaar voor de opvang op minstens 2 dagen per week;
- De gastouder heeft een verzekering die aansprakelijkheid voldoende dekt.
- De gastouder is bij autogebruik in het bezit van een geldige auto-inzittenden verzekering;

2.2 Eisen aan de locatie

- De gastouder mag maximaal 6 kinderen van 0 tot 13 jaar opvangen. Daarbij worden eigen kinderen tot 10 jaar meegeteld.
- De gastouder mag niet meer dan 5 kinderen tegelijk opvangen, als deze kinderen allemaal jonger dan 4 jaar zijn. Dit inclusief de eigen kinderen tot 4 jaar.
- Er mogen maximaal 4 kinderen van 0 en 1 jaar tegelijk aanwezig zijn, waarvan maximaal 2 kinderen van 0 jaar. Dit is ook weer inclusief eigen kinderen van deze leeftijd.
- Als de gastouder kinderen tot 1,5 jaar opvangt moet er een aparte slaapruijnte zijn voor deze kinderen. De grootte van deze slaapruijnte is afgestemd op het aantal kinderen in die leeftijdscategorie.
- Er zijn binnen en buiten voldoende speelmogelijkheden, afgestemd op het aantal en de leeftijd van de op te vangen kinderen.
- De gastouder vult samen met het gastouderbureau een risicoanalyse veiligheid en gezondheid in en maakt een plan van aanpak om eventuele risico's te verkleinen. Dit gebeurt één keer per jaar op de opvanglocatie.
- Als de gastouder 3 of meer kinderen tegelijkertijd opvangt heeft de gastouder een achterwacht, die in het geval van calamiteiten snel (binnen 15 minuten) aanwezig kan zijn.
- De opvanglocatie is altijd volledig rookvrij (ook als er geen opvang is);
- Er zijn voldoende goed functionerende rookmelders.

3 Een emotioneel veilige en stimulerende omgeving voor kinderen

Tijdens het intakegesprek met de gastouder let de bemiddelingsmedewerker er op of de gastouder een sfeer van warmte en veiligheid kan scheppen. De gastouder moet vanuit ervaring en/of kennis het kind op zijn/haar niveau kunnen aanspreken en kunnen inspelen op de eigenheid en individuele behoeften van het kind. De gastouder moet het kind de ruimte kunnen bieden om zich in zijn/haar tempo te ontplooiën en het kind kunnen aanspreken op de eigen mogelijkheden.

Om zich goed te ontwikkelen is het belangrijk dat het kind zich veilig voelt tijdens de opvang. De gastouder "is er" voor het kind, gaat een relatie aan en zorgt dat ieder kind een eigen plekje heeft. Door voldoende aandacht te geven, door tijd te nemen voor het wennen en door in te gaan op en actief te luisteren naar gevoelens van het kind voelt het zich veilig en thuis bij de gastouder.

Pas als een kind zich veilig en geborgen voelt zal het zijn mogelijkheden gaan ontdekken en grenzen gaan verleggen.

Een gastouder vertelt;

Annelies, het meisje van 2 dat bij mij komt, is graag bij mij.

Ze vertelt honderd uit, helpt met klusjes en kan zich goed zelf vermaken. Toch, halverwege de middag wordt ze wat stil en teruggetrokken. Eerst dacht ik dat ze gewoon wat moe was, maar later ontdekte ik dat ze zich terugtrekt op het moment dat mijn eigen kinderen uit school komen. Mijn zonen van 8 en 10 komen vaak met vrienden en veel drukte binnen.

Het probleem was me duidelijk, maar, wat is goed voor Annelies en wat is goed voor mijn eigen kinderen?

Ik besloot om eerst maar eens afspraken met mijn zoons te maken dat als Annelies er is ze geen vrienden mee naar binnen nemen en rustig binnen komen en haar even begroeten.

Toch had ik ook behoefte om het nog even met de bemiddelingsmedewerker te bespreken.

Zij was het eens met mijn aanpak en bracht me nog op het idee om tegen de tijd dat de jongens uit school komen even iets samen met Annelies te gaan doen. Ik merkte toen pas dat Annelies helemaal tegen me aankroop als de jongens binnenkwamen. Nu, na een paar weken is dat al een stuk minder en gaat ze uit zich zelf ook weer alleen spelen.

Het bevorderen van de kennis en vaardigheden van gastouders om zowel een emotioneel als fysiek veilige, gezonde én stimulerende omgeving te creëren voor kinderen is een belangrijk onderdeel van het bemiddelingswerk van het gastouderbureau.

3.1 Deskundigheid

Er wordt veel waarde gehecht aan de ervaring en affiniteit die gastouders hebben met (de opvoeding van) kinderen. De deskundigheid van gastouders komt naar voren in de kennis en vaardigheden, waarover een gastouder beschikt of geleidelijk aan dient te gaan beschikken.

Te denken valt hierbij aan de volgende punten:

- In het bezit zijn van een diploma MBO-2 Helpende Zorg en Welzijn of vergelijkbaar diploma.
- (Ervarings) kennis van de ontwikkelingsfasen van kinderen; bijvoorbeeld de periode van eenkennigheid, die zich bij veel baby's voordoet rond de leeftijd van negen maanden.
- (Ervarings) kennis van de diverse ontwikkelingsgebieden van kinderen.
- Zich kunnen verplaatsen in het kind en kunnen denken vanuit het gezichtspunt van het kind.
- Kunnen inspelen op het ontwikkelingsniveau van het kind.
- Grenzen en structuur kunnen bieden aan kinderen.
- Aandacht hebben en vanzelfsprekend hanteren van algemeen geaccepteerde normen en waarden.
- Kunnen overleggen met vraagouders en hiertoe zelf het initiatief kunnen nemen.
- Het is verplicht dat gastouders beschikken over een geregistreerd certificaat Eerste Hulp aan Kinderen van het Oranje Kruis. Zie ook 6.13 eerste hulp aan kinderen.

Om te zorgen dat gastouders zich kunnen blijven ontwikkelen bieden wij als gastouderbureau regelmatig thema-avonden aan waarbij de ontwikkelingsfasen en opvoeding van kinderen centraal staan.

4 Ontwikkeling

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de algehele ontwikkeling van het kind.

4.1 Sociale en emotionele ontwikkeling

Hierbij gaat het om het leren omgaan met zichzelf en anderen. Om zich goed te ontwikkelen is het belangrijk dat kinderen zich veilig voelen tijdens de opvang. De gastouder gaat een relatie aan met ieder kind en zorgt dat het kind, letterlijk en figuurlijk, een eigen plekje heeft.

Door het kind mee te laten draaien in het gezin en het (kleine) taken te geven leert het kind bepaalde vaardigheden en verantwoordelijkheden maar ook samen te werken.

Was vouwen, plantjes water geven, allerlei dagelijkse klusjes zijn denkbaar. In het contact met andere kinderen stimuleert de gastouder het kind om dingen samen te doen en elkaar te helpen.

Het kind heeft bij de gastouder niet alleen te maken met eventueel andere kinderen maar vaak ook met de eigen kinderen van de gastouder. Het kind moet de aandacht van de gastouder delen met anderen. Aandacht voor de belangen van individuele kinderen mogen niet ten koste gaan van de belangen van de groep als geheel. Kinderen ontmoeten elkaar in het spel en de dagelijkse activiteiten. Zo leert het kind met de andere kinderen samen te spelen, anderen te helpen, rekening te houden met anderen en luisteren naar elkaar. Het kind vindt herkenning en vertrouwdheid, maar ook spanning en uitdaging. Als kinderen onderling een conflict hebben probeert de gastouder eerst of ze het zelf kunnen oplossen. Indien nodig grijpt ze in.

Belangrijk is dat de kinderen geleerd wordt hoe ze op een goede manier met elkaar om kunnen gaan. Niet schoppen of slaan maar met elkaar praten of spelen. Samen spelen en alleen spelen kunnen elkaar afwisselen. Door samen te spelen ontwikkelen kinderen hun sociale vaardigheden, alleen spelen biedt ruimte voor hun fantasie en concentratie.

4.2 Cognitieve (verstandelijke) ontwikkeling

Hierbij gaat het om het leren en denken. De ontwikkeling van het denkvermogen kan gestimuleerd worden door verschillende soorten spel. Het is belangrijk aan te sluiten bij de natuurlijke nieuwsgierigheid van kinderen; de behoefte om dingen te weten en te onderzoeken. Taalvaardigheid speelt hierin een grote rol; benoemen wat er gebeurt, zingen, voorlezen, kletsen.

4.3 Motorische ontwikkeling

Hierbij gaat het om de ontwikkeling van de lichaamsbeheersing. Er is een onderscheid te maken in grove motoriek (fietsen, klimmen, rennen, dansen) en fijne motoriek (knippen, tekenen, kleuren, plakken, prikken, puzzelen).

De verschillende leeftijden en ontwikkelingsfasen van het kind bepaalt de keuze van het spel- en knutselmateriaal. Het materiaal is veilig en aantrekkelijk, het aanbod is gevarieerd en stimulerend, waarbij rekening gehouden wordt met de ontwikkeling van het kind.

De gastouderopvang stelt gastouders in de gelegenheid om lid te worden van een speel-o-theek om zo geschikt speelgoed aan te kunnen bieden passend bij de leeftijd en ontwikkelingsfase van het kind. Ouders kunnen zelf ook speelgoed of knutselmateriaal meegeven.

4.4 Stimuleren van de ontwikkeling

In de eerste levensjaren ontwikkelt een kind zich erg snel. De risico's stapelen zich als het ware op. Een kind is van de ene op de andere dag in staat dingen te doen, die u tot dan toe niet voor mogelijk had gehouden. Gelukkig doorloopt ieder kind dezelfde ontwikkeling. De één is daarin wat sneller dan de ander, maar elke fase komt een keer aan bod. Want als u inziet wat een kind kan, wil, doet en begrijpt is het mogelijk om op tijd de juiste maatregelen te treffen. Iedere ontwikkelingsfase kent zijn eigen risico's. Als gastouder moet u zich realiseren dat een kind motorisch gezien veel meer kan dan u voor mogelijk houdt, maar dat een kind veel minder begrijpt dan u denkt.

Nieuwsgierigheid

Een kind wil alles onderzoeken en ontdekt iedere dag weer iets nieuws. De nieuwsgierigheid is veel sterker dan het vermogen om zijn gastouder te gehoorzamen.

Imiteren

Een kind ontwikkelt zich ook door dingen na te doen. Hierbij vraagt het kind zich niet af of het na-ge-aapte gedrag goed of fout, gevaarlijk of veilig is. Dit betekent dat u als gastouder zelf altijd het goede voorbeeld moet geven!

Snel afgeleid

Hoe jonger het kind, hoe meer moeite het heeft om zijn aandacht over meerdere zaken te verdelen. Tijdens het spel vergeet een kind wat er om hem heen gebeurt en is het kind dan ook vaak de waarschuwingen van de gastouder snel vergeten.

Abstractie vermogen

Jonge kinderen zijn nog niet in staat om gedane ervaringen toe te passen op nieuwe, vergelijkbare situaties. De relatie tussen oorzaak en gevolg wordt nog niet gelegd. Dit betekent dat het gevaar dat het kind in een bepaalde situatie opdoet, niet automatisch wordt vertaald naar andere, vergelijkbare risicosituaties.

Voorbeeld; een jongetje dat zijn vinger tussen de deur krijgt, zal voortaan bij die ene deur voorzichtiger zijn. Maar misschien begrijpt hij nog niet dat dit ook voor andere deuren geldt.

Eigen wil

Een kind ontwikkelt stap voor stap een steeds sterker wil om dingen zelf te doen.

Zo laat hij zien wie hij is en wat hij kan. In zijn enthousiasme overschat hij zichzelf en ziet lang niet altijd de gevaren van zijn gedrag. Het ontwikkelen van zijn eigen wil gaat vaak samen met tegendraads reageren op de regels die u als ouders/verzorgers stelt.

Rituelen en gebruiken

Kinderen houden van herhalen; nog een keer hetzelfde verhaaltje, nog een keer hetzelfde versje. Herhaling geeft houvast en biedt hen de veiligheid die ze nodig hebben om nieuwe dingen te ontdekken. Daarom zorgt de gastouder voor dat houvast en is het belangrijk te weten welke rituelen thuis gelden. Wat heeft het kind bijvoorbeeld nodig om rustig te gaan slapen? Het speentje, de knuffel, het liedje, allemaal heel belangrijke zaken in een kinderleven. Bepaalde gebruiken tijdens het eten geven ook duidelijkheid; op elkaar wachten, aan tafel eten, eerst samen zingen etc.

Een aantal tips voor ouder(s) die kunnen helpen om het juiste evenwicht te vinden tussen vasthouden en houvast geven.

- Kijk naar het kind.
- Houd rekening met de leeftijd, ontwikkeling en de belevingswereld van het kind.
- Waarschuw en verbied totdat je kind begrijpt waar het om gaat.
- Leg uit waarom iets niet mag/gevaarlijk is (aanspreken op zijn eigen niveau: korte zinnen en voorbeelden gebruiken).
- Zorg dat het kind zelfvertrouwen kan ontwikkelen; zelfvertrouwen is de basis voor veilig gedrag.
- Leer het kind regels (niet teveel tegelijk).
- Leid het kind af in plaats van boos te worden.
- Verbieden: alleen als het echt nodig is.

4.5 Belonen en corrigeren

Belonen of een complimentje geven stimuleert een kind om meer zelfvertrouwen te krijgen en is goed voor zijn eigenwaarde. Belonen kan door te laten weten dat bepaald gedrag gewaardeerd wordt, door het positief te benoemen. Ook door middel van gebaren en gezichtsuitdrukkingen wordt het goede gedrag benadrukt.

Het is natuurlijk ook wel eens nodig dat bepaald gedrag gecorrigeerd wordt. Hoe de gastouder dit doet hangt af van het kind. Er zijn geen standaardcorrecties of beloningen. Sommige kinderen hebben aan een "streng" blik of één woord al genoeg, een ander kind zal even apart moe worden gezet. Dit kan per situatie, kind of gastouder verschillen. Belangrijk is dat een conflict wordt uitgesproken met het kind (uiteraard afhankelijk van de leeftijd) en dat het weer goed gemaakt wordt! Hierdoor leert het kind dat bepaald gedrag niet geaccepteerd wordt, maar dat het kind zelf wel volledig geaccepteerd wordt. Voor verschillende situaties in de opvang gelden regels; afspraken die gastouders met de ouders en kinderen maken om te zorgen dat een opvangdag plezierig verloopt. Kinderen hebben behoefte aan grenzen en regels kunnen daarbij helpen; ze scheppen duidelijkheid en geven de grenzen aan van wat wel en niet toelaatbaar is. Het verdient aanbeveling regels consequent te hanteren, maar regels dienen wel aangepast te zijn aan leeftijd en ontwikkelingsniveau van het kind. Kinderen hebben recht op uitleg (op hun eigen niveau) over het waarom van bepaalde regels.

4.6 Tips voor het observeren van kinderen

Net als de ouders en gastouder, vindt het gastouderbureau het belangrijk dat het kind zelf ook tevreden is met de opvangsituatie.

Als gastouder kunt u waarschijnlijk al goed inschatten of een kind zich in het algemeen op zijn/haar gemak bij u voelt, zich aan u hecht, zich tevreden voelt.

Toch is het goed om daar af en toe eens gericht op te letten. Zo kunt u controleren of uw eigen idee klopt. Bovendien is dit ook nuttig als u het idee heeft dat er 'iets' aan de hand is maar u weet niet precies wat.

Neem u voor om het kind een bepaalde tijd in de gaten te houden, bijvoorbeeld een uur. U kunt dit doen tijdens de gewone werkzaamheden. Probeer u in te leven in het kind, let op de gezichtsuitdrukking en de uitstraling van het kind. Noteer van te voren een aantal aandachtspunten waar u op letten wil. Er zijn meerdere mogelijkheden waarbij u een kind kunt observeren. U kunt hiervoor gebruik maken "checklist ontwikkeling van het kind" die als bijlage is toegevoegd of zich beperken door er een aantal uit te kiezen, zoals:

Hoe het kind op u reageert:

- Laat het kind zich gemakkelijk afleiden of troosten?
- Maakt het kind een tevreden indruk als u met hem of haar bezig bent?
- Als u het kind duidelijk hebt gemaakt iets te doen of te laten, luistert hij of zij dan?
- Maakt het kind de indruk u goed te begrijpen?
- Is het kind gemakkelijk uit te dagen voor iets nieuws?

Hoe het kind reageert op andere kinderen:

- Neemt het kind initiatief tot contact met andere kinderen?
- Hoe reageert het kind op andere kinderen?
- Is het kind nieuwsgierig naar wat andere kinderen doen?

Het kind in de opvangsituatie:

- Is het kind blij als het bij u wordt gebracht?
- Eet en drinkt het kind zonder al te veel problemen?
- Vindt het kind het leuk om buiten te spelen of mee op stap te gaan?

- Vindt het kind het leuk om 'opdrachten' te doen, alleen of samen?
- Laat het zich eventueel makkelijk verschonen/verzorgen, naar bed brengen?
- Hoe verloopt het afscheid?

Schrijf voor u zelf de punten op die u opvallen.

Komt dit overeen met de indruk die u al had? Misschien kom u tot de conclusie dat een aantal afspraken bijgesteld moeten worden met de ouders. Probeer dit met ze te bespreken of vraag advies bij u bemiddelingsmedewerker.

5 Een gezonde en fysiek veilige omgeving voor kinderen

Tijdens het intakegesprek, en ieder daar opvolgend jaar, wordt door de bemiddelingsmedewerker gekeken of er op de opvanglocatie voldoende ruimte zowel binnen- als buitenshuis aanwezig is, het huis schoon/netjes is en wordt de veiligheid van de ruimtes bekeken. Bij inschrijving wordt er een afspraak gemaakt voor een risico-inventarisatie Gezondheid en Veiligheid (RI).

5.1 Risico-inventarisatie Gezondheid

Ieder jaar voert de bemiddelingsmedewerker een risico-inventarisatie Gezondheid en Veiligheid uit op de opvang locatie. Daarbij ontvangt de gastouder uitvoerige informatie over het handhaven van een gezonde leefomgeving en alle ruimtes waar de kinderen gebruik van maken worden samen met de gastouder geïnspecteerd op mogelijke veiligheidsrisico's. Wanneer er risico's worden geconstateerd, wordt in een plan van actie aangegeven welke maatregelen genomen zullen worden door de gastouder. De gastouder ontvangt een verslag van de inventarisatie en de eventuele verbeterpunten. De gastouder stelt de vraagouder op de hoogte van de risico-inventarisatie en laat de vraagouder en eventuele inwonende(n) boven de 18 jaar tekenen voor gezien.

In de gastoudermap zit ook een noodgevalplan en een noodgevalkaart waar de gastouder de gegevens over de huisarts, verzekering en telefoonnummer van de ouders van het kind kan invullen en de vluchtroute in geval van nood kan noteren.

5.2 Huisdieren

Wanneer er bij de opvang huisdieren aanwezig zijn wordt van de gastouder verwacht dat zij de hygiëne goed in de gaten houdt. Etenbakken en/of kattenbak staan buiten bereik van jonge kinderen. Het is belangrijk dat de gastouder op een verantwoorde manier met de dieren omgaat en dat deze dieren geen bedreiging vormen voor de veiligheid van het kind. In de gastoudermap zit een brochure over het onderwerp "Kind en Hond".

5.3 Hygiëne

De gastouder draagt zorg voor de hygiëne van de ruimtes waar de kinderen spelen, eten en slapen. Het is belangrijk dat hierin ook het schoonmaken van het speelgoed niet wordt vergeten en het regelmatig verschoneren van het bedje.

5.4 Persoonlijke hygiëne

Goed voorbeeld doet goed volgen. De gastouders geven zoveel mogelijk het goede voorbeeld wat betreft handen wassen, neus snuiten etc. De gastouder hoort van de ouders wat het kind gewend is met betrekking tot de persoonlijke hygiëne. Afhankelijk van de leeftijd van het kind zal de gastouder de zelfredzaamheid van het kind stimuleren. Ouders dienen te zorgen voor luiers, reservekleden en eventueel een tandenborstel.

5.5 Wat te doen bij ziekte

Tijdens het kennismakingsgesprek tussen de gastouder en ouder wordt besproken hoe er wordt omgegaan bij ziekte van:

- Het kind
- De gastouder
- De kinderen van de gastouder

De afspraken die gemaakt worden tijdens het kennismakingsgesprek worden door de bemiddelingsmedewerker beschreven in het verslag hiervan. Hierbij wordt ook rekening gehouden met de richtlijnen die vermeld staan in de brochure van het gastouderbureau.

Als het kind ziek is zal in onderling overleg worden gekeken of het verantwoord is om het kind te brengen. De gastouder heeft hierin de beslissende stem. Aandachtspunten voor het beoordelen van de situatie zijn:

- Hoogte van de koorts
- Gedrag van het kind
- Vervoer van het kind
- Kan de gastouder voldoende aandacht en zorg geven

Als een kind tijdens de opvang ziek wordt, overlegt de gastouder met de ouders. Het kan voor komen dat het kind dan moet worden opgehaald. Ook bij een ongeluk neemt de gastouder direct contact met de ouders op en gaat zonodig naar de huisarts. Bij vermoeden van een besmettelijke ziekte bij één van de kinderen wordt, in overleg met de ouder, contact opgenomen met de huisarts. Afhankelijk van de aard van het ziekteverloop kan in overleg met de bemiddelingsmedewerker contact worden opgenomen met de GGD. Het is van belang dat de gastouder beschikt over alle relevante telefoonnummers en dat in ieder geval één van de ouders te bereiken is. Wijzigingen, ook al is het maar voor een dag, moeten altijd doorgegeven worden. Daarnaast beschikt de gastouder voor noodgevallen over het telefoonnummer van een vertrouwd persoon. Tevens beschikt de gastouder over het telefoonnummer van de huisarts en het nummer van de ziektekosten verzekering. Deze gegevens worden ingevuld op de noodgevallenkaart. In spoedgevallen zal de gastouder direct het landelijke alarmnummer bellen.

5.6 De zieke gastouder

Wanneer de opvang door ziekte van de gastouder niet door kan gaan licht zij de ouders hierover zo spoedig mogelijk in. Indien nodig probeert de bemiddelingsmedewerker een vervangende gastouder te regelen.

5.7 Wat te doen bij een sterfgeval

In geval van een sterfgeval in het gezin van het kind of in het gezin van de gastouder, vragen we dit door te geven aan het gastouderbureau. Dat kan telefonisch, schriftelijk of via de ouders. De bemiddelingsmedewerker zal dan ondersteuning en praktische hulp op gebied van de opvang aanbieden, indien nodig.

5.8 Opvallend gedrag en opvoeding- of ontwikkelingsproblemen

Ook hier geldt als uitgangspunt dat in principe alle kinderen welkom zijn, maar dat opvang in het belang van het kind moet zijn én mogelijke noodzakelijke extra zorg/aandacht voor het betreffende kind niet ten koste mag gaan van zorg/aandacht voor de andere kinderen bij de gastouder. Onder opvallend gedrag wordt gedrag verstaan dat door een kind regelmatig of vaak wordt vertoond en dat als hinderlijk wordt ervaren door óf het kind, óf andere kinderen, óf de gastouder, óf ouders. Ook kan het gaan om gedrag dat aanleiding geeft tot zorg over bijvoorbeeld de ontwikkeling.

Indien het welbevinden van het kind bij de gastouder te weinig gewaarborgd kan worden of wanneer sprake is van een te sterke negatieve beïnvloeding op de andere kinderen wordt gekeken naar een oplossing.

Afhankelijk van de situatie zal de bemiddelingsmedewerker een aantal mogelijkheden met u bespreken. Een eerste stap zal vaak zijn om dit samen met de ouders te bespreken. Dit om erachter te komen of de ouders zich ook zorgen maken. Zo ja, dan is het aan de ouder om verdere stappen te ondernemen. Het gastouderbureau kan hier eventueel bij doorverwijzen.

Als de ouders zich geen zorgen maken, dan is het toch goed om het kind extra in de gaten te blijven houden. De bemiddelingsmedewerker zal wat vaker contact blijven houden. Ook kan de bemiddelingsmedewerker anoniem advies vragen bij een betreffende hulpverleningsinstantie. Ouders blijven eindverantwoordelijk.

5.9 Vermoeden van kindermishandeling

Kindermishandeling is een ernstige zaak. Het gastouderbureau heeft een protocol opgesteld waarin uitgelegd wordt hoe gehandeld dient te worden bij een (vermoeden) van kindermishandeling. Dit protocol staat op onze website en zit in de gastoudermap.

Net als bij het vorige onderwerp is het heel belangrijk om hier zorgvuldig mee om te gaan. De privacy van het gezin van het kind moet hierbij gerespecteerd worden. Ook in het belang van het kind zelf. Als er een vermoeden is van kindermishandeling neem dan contact op met uw bemiddelingsmedewerker om dit te bespreken.

De volgende signalen zijn voorbeelden die er op zouden kunnen duiden dat er sprake zou kunnen zijn van mishandeling. Als er iets mis is, dan is er meestal sprake van een combinatie van signalen. Een signaal is geen bewijs, maar een waarschuwing om extra goed op te letten.

- Blauwe plekken of verwondingen op voor een kind vreemde plekken.
- Angstig gedrag zoals bang om aangeraakt te worden; bang voor kietelspelletjes, bang worden als andere kinderen huilen, schrikken bij onverwachte beweging van de volwassenen.
- Niet uitgekleeft of verschoond willen worden.
- Slecht contact maken, teruggetrokken zijn of juist veel aandacht vragen.
- De signalen worden sterker als het kind een tijdje niet geweest is.
- Ondervoeding en onvoldoende verzorging (ook van verwondingen).

5.10 Noodgevalplan

Bij een noodgeval kunt u niet van te voren voorspellen hoe deze verloopt en hoe de betrokkenen zullen reageren. Het is echter belangrijk dat u van te voren een plan hebt met wat te doen bij een noodgeval, zodat op het moment dat er iets gebeurt weet wat u doen moet.

5.11 Wat te doen bij brand?

Onderzoek meteen of u rook ziet of ruikt, maar open nooit de deur naar een kamer waarin u denkt dat er brand is, tenzij er kinderen in die kamer zijn.

Probeer niet zelf de brand te doven.

Pak de kinderen en verlaat onmiddellijk het gebouw; sluit bij het weggaan alle deuren.

Ga niet terug naar binnen. Loop naar één van de burens en bel vandaar de brandweer en de ouders van de kinderen.

Als het nodig is dat u door een raam moet ontsnappen, laat het kind dan uit het raam glijden terwijl het zich aan uw handen vasthoudt. Als u een ruit moet breken, leg dan een deken over de sponningen voordat u ontsnapt.

Zie verder de 8 punten op het kaartje van de Nederlandse Brandwonden Stichting die in de gastoudermap zit.

5.12 Basisregels wat te doen bij een ongeval

Beoordeel de situatie

Blijf rustig en zoek uit wat er gebeurd is, wie er gewond is, of de gewonde persoon of u nog in gevaar verkeert en of u de ambulance moet bellen.

Denk aan de veiligheid

Stel u zelf niet bloot aan gevaar. Als u zelf gewond bent, kunt u het kind niet helpen. Haal iedere bron van gevaar weg uit de buurt van het kind en verplaats het kind alleen als het absoluut noodzakelijk is. Doe dat heel erg voorzichtig.

Stel het slachtoffer gerust

Probeer te beoordelen of er sprake is van bewusteloosheid, ernstige bloedingen, ernstige brandwonden of een gestoorde ademhaling. Dit zijn levensbedreigende situaties en hebben zo snel mogelijk deskundige hulp nodig. Als er meer dan één kind gewond is, ga dan eerst naar het stilste kind. Deze is misschien bewusteloos.

Zorg voor hulp

Laat bij voorkeur iemand anders 1-1-2 bellen en vraag degene terug te komen om te vertellen hoe snel de ambulance er zal zijn.

Als u zelf belt geef dan de volgende informatie (gebruik hierbij de noodgevallenkaart);

- Het telefoonnummer
- Het adres en aanwijzingen om naar het huis te komen
- Het soort ongeluk
- Wie er gewond is en hoe hij gewond is geraakt

Leg de telefoon niet neer voordat gezegd wordt dat u dat mag doen. Laat het kind echter nooit onnodig lang alleen. Bel de ouders zodra hiervoor de gelegenheid is en vertel hun wat er gebeurd is. Als u geen contact kunt krijgen met de ouders, bel dan het noodnummer dat ze hebben achtergelaten. Als u met het kind meegaat naar het ziekenhuis, hebt u iemand nodig die in het huis bij de (eventuele) andere kinderen blijft.

N.B: speciaal voor kinderen geldt dat u het kind zelf moet laten opstaan. U wilt het kind natuurlijk graag oppakken om het te troosten maar hierbij kunt u het kind schade toe brengen.

Raadpleeg in geval van vergiftiging, de gifkaart die in de gastoudermap zit.

Als er een ongeluk tijdens de opvang plaats vindt dient een ongevallenregistratieformulier te worden ingevuld en naar het gastouderbureau te worden gezonden.

5.13 Eerste Hulp aan kinderen

Het gastouderbureau organiseert de cursus Eerste Hulp aan Kinderen zodat gastouders blijven beschikken over een geldig certificaat Eerste Hulp aan Kinderen van het Oranje Kruis.

5.14 Medisch handelen en toedienen van medicijnen

Als gastouder bent u niet bevoegd om medische handelingen uit te voeren. Als de ouders van een kind toch willen dat u medicijnen verstrekt en u hebt hier geen bezwaar tegen, adviseert het gastouderbureau nadrukkelijk om een verklaring "medisch handelen en toedienen van medicijnen" te laten tekenen door de ouder(s). Dit formulier vindt u in de gastoudermap. Door het tekenen hiervan wordt vastgelegd dat de verantwoordelijkheid voor de gevolgen van de medische handeling bij de ouder ligt. De ouders moeten ervoor zorgen dat u weet hoe u de medicijnen verstrekt of hoe u een handeling uitvoert.

6 Goed overleg tussen ouder en gastouder

De bemiddelingsmedewerker inventariseert bij het intakegesprek onder andere de ideeën en wensen van de ouder op pedagogisch gebied. Vervolgens selecteert de bemiddelingsmedewerker uit het gastouderbestand een gastouder die zo veel mogelijk hierbij aansluit.

Een moeder vertelt:

Het ophalen van mijn zoontje ging de laatste tijd niet soepel. Hij wilde niet mee naar huis en maakte dan veel stennis.

Toen ik hier met de gastouder over praatte, vertelde zij dat mijn zoon aan het eind van de middag erg moe is en graag lekker even rustig naar een videofilm wil kijken.

Op zich prima, maar heel vervelend als ik dan halverwege het verhaal ineens op de stoep sta.

En dat is de ene keer om 4 uur en dan weer om 5 uur. Dat hangt van mijn werk af en of er files zijn onderweg. Het is fijn dat de gastouder zo flexibel wil opvangen want mijn werk is niet altijd strak te plannen en aan de files kan ik al helemaal niets veranderen.

De oplossing die we samen bedachten was eigenlijk heel simpel: Voortaan bel ik even een kwartier voor dat ik er ben. Dan weten de gastouder en mijn zoon hoe laat ik er ben en kunnen ze daar rekening mee houden. Het blijkt dat het helpt!

De oplossing is goed voor dit kind in deze situatie en komt tot stand door goed overleg tussen ouder en gastouder.

De afstemming op pedagogisch gebied is door het rechtstreekse één op één contact tussen ouder en gastouder goed te organiseren. Het bevorderen van goede afspraken en een goed overleg tussen ouder en gastouder over de ontwikkeling en opvoeding van het kind vormt een belangrijk uitgangspunt.

6.1 Literatuur

Alle gastouders ontvangen bij de intake het boekje van Marielle Balledux en Josette Hoex: "laten we even praten, Gesprekken tussen gastouder en ouder."

Het boekje geeft goede handvatten aan de gastouder om het afstemmen van de pedagogische aanpak en het uitwisselen van wetenswaardigheden met ouders goed te organiseren.

6.2 Normen en waarden

Normen en waarden spelen een belangrijke rol bij de opvoeding. Maar wat door iemand belangrijk wordt gevonden, verschilt van mens tot mens. Er zal dus afstemming plaats moeten vinden tussen ouder(s) en de gastouder. Tijdens de jaarevaluaties komt dit onderwerp ook aan bod.

De criteria waarop gastouders worden geselecteerd geven voldoende ruimte voor verschillen tussen de gastouders en de manier waarop ze met kinderen omgaan. Ondanks deze verschillen zijn de volgende punten van belang:

- Respect hebben voor elkaar. Openstaan voor- en respecteren van andere gewoontes, culturen, levenswijzen en opvoedingsideeën.
- Aandacht voor een ontspannen sfeer.
- Aandacht voor en verzorging van het individuele kind.
- Begeleiding geven waar nodig.
- Het opbouwen van een vertrouwensband.
- Structuur bieden door duidelijk en consequent te zijn.
- Zorgen voor een veilige speel/leefomgeving.
- Positieve aandacht, knuffelen.
- Ruimte bieden aan kinderen om zichzelf te kunnen zijn.
- Verantwoordelijkheidsgevoel.
- Respecteren van privacygevoelige gegevens en geen informatie doorspelen aan derden.
- Beschikken over goede communicatieve vaardigheden en in staat zijn om op een professionele manier contact met de ouders te onderhouden en afspraken te maken.

In een gastgezin worden kinderen soms opgevangen in een groep. De 'groep' biedt de mogelijkheid aan de kinderen te leren omgaan met elkaar, ze komen elkaar tegen.

Kinderen verdienen niet alleen respect van volwassenen, maar ook van elkaar.

Jonge kinderen hebben nog geen inlevingsvermogen. Ze maken nog een innerlijk proces door, die zich o.a. uit in het "ik" zeggen, "nee" zeggen, "van mij" zeggen, "zelf doen".

Zo wordt hun eigenwaarde vergroot. Van daaruit kan een kind leren omgaan met andere kinderen. Het is juist heel belangrijk dat een kind goed begeleid wordt in deze periode.

Kinderen krijgen bij een gastouder de mogelijkheid om eerst naast elkaar te spelen en daarna met elkaar. Door ervaring en ontwikkeling van het eigen "ik" leert een kind omgaan met andere kinderen. Bovendien verwerven zij zo een plekje in de groep. Het kind leert dat een ander kind ook zichzelf mag zijn in de groep. De gastouder geeft hierbij de grenzen aan.

6.3 Koppeling

Tijdens het koppelingsgesprek zal de bemiddelingsmedewerker stil staan bij alles wat heel specifiek bij het te bemiddelen kind hoort. Door deze informatie zal de gastouder beter in staat zijn om een voor dit individuele kind veilige sfeer te creëren en om dit kind te stimuleren in zijn of haar ontwikkeling. Ouder en gastouder ontvangen een verslag van dit gesprek.

Daarnaast zal de bemiddelingsmedewerker bevorderen dat ouder en gastouder duidelijke afspraken maken. Het kind zal meedoen met het reilen en zeilen van het gezin van de gastouder. De huiselijke sfeer lijkt enerzijds op thuis, anderzijds kunnen er bij de gastouder andere regels zijn dan bij de ouder. Als de basis maar veilig is, zal deze andere omgeving een nieuwe uitdaging zijn voor het kind, waarbij het spelenderwijs leert om te gaan met andere kinderen en met andere sociale en maatschappelijke spelregels. Overleg en afspraken tussen ouder en gastouder blijven de sleutelwoorden! De gastouder moet weten wat de ouders belangrijk vinden voor hun kind en de ouders moeten weten wat de gastouder waardevol vindt in de omgang met kinderen.

6.4 Wennen

In samenwerking met de bemiddelingsmedewerker wordt met ouder en gastouder afspraken gemaakt over het wennen van het kind aan de nieuwe opvangsituatie. Het gastouderbureau adviseert om een kind een tijdje te laten wennen met de ouder erbij en een tijdje waarbij de ouder op afroep aanwezig kan zijn. Dit kan een uurtje zijn of een dagdeel. De wenperiode kan per kind verschillend zijn. Het ene kind zal meer moeite hebben met een nieuwe omgeving, een andere verzorger en eventuele andere kinderen, dan een ander kind. In onderling overleg worden hierover afspraken gemaakt. Het is belangrijk dat er een goede samenwerking en communicatie tussen ouder en gastouder plaatsvindt. Informatie kan zowel mondeling als schriftelijk met behulp van een logboekje die de ouder ontvangt van het gastouderbureau bij de koppeling.

6.5 Brengen en halen

Het is belangrijk dat er duidelijke afspraken worden gemaakt over het tijdstip van halen en brengen van het kind. Dit is ook het moment waarop ouder en gastouder tijd hebben voor de overdracht. Vaak gebeurt dit mondeling maar ook kan er een logboekje worden bijgehouden waarin staat beschreven hoe de dag is verlopen. Het moment van afscheid nemen kan vooral in het begin voor zowel ouder als kind moeilijk zijn. Belangrijk is om duidelijk te zijn en er aandacht aan te besteden, bijvoorbeeld door samen met het kind de ouder uit te zwaaien.

6.6 Dagritme

De gastouder brengt een bepaald ritme aan in de dag. Kinderen voelen zich veilig en vertrouwd wanneer er sprake is van vaste rituelen, bekende gewoonten en gebruiken. Dit biedt structuur, duidelijkheid en herkenning. Daarom is het van belang dat in de zorg en de opvoeding een consequente en duidelijke lijn wordt gevolgd. Het dagritme wordt bepaald door de behoefte die de kinderen hebben aan eten, slapen, actief zijn en weer te ontspannen. In overleg met de ouder zal de gastouder het ritme enigszins aanpassen aan wat het kind thuis gewend is. Het is belangrijk dat dit ritme ook in het schema van de gastouder past. Zij zal bijv. op vaste tijden kinderen naar school moeten brengen en halen. Bij thuisopvang zal de gastouder zoveel mogelijk het ritme van de kinderen aanhouden.

6.7 Welbevinden

Tijdens de evaluaties (na 6-8 weken en jaarlijks) met de ouder, gastouder en bemiddelingsmedewerker wordt er aandacht besteed aan het welbevinden van het kind. De volgende aspecten komen hierin aan bod:

- Het welbevinden van het kind zelf – staat het open voor nieuwe dingen, is het nieuwsgierig, levenslustig, tevreden en ontspannen, heeft het kind zelfvertrouwen, is het kind evenwichtig?
- De relatie van het kind met de gastouder – staat het kind open voor de gastouder, durft het kind ondeugend te zijn en grapjes te maken, is het kind rustig en ontspannen in het contact, laat het kind emoties zoals verdriet, pijn, vreugde of boosheid zien?
- De relatie van het kind met andere kinderen - staat het kind open voor contact, is het kind actief gericht op andere kinderen, geniet het kind van het samen zijn met ander kinderen, gaat het kind in op gezamenlijke activiteiten?

Ook bij de verdere begeleiding en ondersteuning van de gastouder zal het welbevinden van het kind regelmatig aan de orde komen.

Minimaal 2 keer per jaar zal de bemiddelingsmedewerker bij de gastouder thuis komen. Ouders en gastouders kunnen altijd bij de bemiddelingsmedewerker terecht voor advies. Mocht de ouder of de gastouder het gevoel hebben dat het kind niet helemaal op zijn plaats is in het gezin van de gastouder, dan kan te allen tijde contact opgenomen worden met de Bemiddelingsmedewerker en zal in overleg worden gekeken naar een passende oplossing. Het welbevinden van het kind komt op de eerste plaats.

BIJLAGE CHECKLIST ONTWIKKELING KIND

0-3 maanden

Sociaal/emotioneel

- Reactie op lichamelijk contact;
- 1e glimlach als het moeder ziet.

Motoriek

- Zwaaibewegingen met de armen;
- Ogen volgen bewegende objecten.

Spraak-taalontwikkeling

- Maakt geluidjes en merkt dit geluid op;

3-6 maanden

Sociaal/emotioneel

- Beantwoord de glimlach van de ander;
- Onderscheidt alleen of samen zijn, reageert op plotseling verbreken van contact;
- Is bij het huilen te kalmeren door het toe te spreken.

Motoriek

- Wanneer het kind op de zij ligt rolt het zich op de rug;
- Kan met enige steun zitten;
- Kan van buik op de rug rollen;

Spraak-taalontwikkeling

- Brabbelfase;
- Begint geluiden te herhalen.

6-9 maanden

Sociaal/emotioneel

- Begin van sociale imitatie, bijvoorbeeld door gedag te zwaaien;
- Lacht tegen zichzelf in de spiegel;
- Eenkennigheid.

Motoriek

- Kan kiekeboe spelen;
- Kan eventjes alleen zitten;
- Probeert door armen en benen te bewegen een voorwerp te pakken.

Spraak-taalontwikkeling

- Herhalingsklanken;
- Echolalie;

9-12 maanden

Sociaal/emotioneel

- Reageert op het noemen van de naam;
- Herkent het eigen spiegelbeeld;
- Kan genegenheid tonen, bijvoorbeeld kusjes geven.

Motoriek

- Begint/kan kruipen;
- Kan zelfstandig gaan zitten;
- Kan op handen en voeten staan.

Spraak-taalontwikkeling

- Imiteert ouders, die op speelse wijze geluid maken;
- Brabbelt een hoop met ritme en variaties in toonhoogte.

1-1½ jaar

Sociaal/emotioneel

- Voert eenvoudige opdrachtjes uit, het begin van samen spelen;
- Imiteert handgebaren en gelaatsuitdrukkingen, zoals zwaaien, klappen van handen, dichtdoen van ogen;
- Helpt bij het aankleden door de armen uit te steken voor de mouwen en door de voeten uit te steken voor het aandoen van de schoenen;
- Maakt onderscheidt tussen bekenden en vreemden;
- Leert nee te zeggen.

Fijne motoriek

- Houdt de lepel vast, maar heeft hulp nodig bij het gebruik;
- Doet blokken in en uit een kleine doos;
- Gebruikt de duim en wijsvinder om kleine dingen of kleine stukjes eten op te pakken;
- Wijst met de wijsvinger naar gewenste dingen;
- Gebruikt beide handen gemakkelijk, maar kan een voorkeur voor ééntje hebben.

Grove motoriek

- Trekt zich op tot een staande positie en laat zich zakken door meubilair vast te houden;
- Kan een paar seconden los staan;
- Kan een paar stappen doen als het aan twee handen wordt vastgehouden;
- Zit een onbepaalde tijd stevig;

Spraak-taalontwikkeling

- Herkent eigen naam en draait om naar een spreker als het die naam hoort;
- Voldoet aan eenvoudige aanwijzingen: 'geef maar aan mama', 'kom bij papa', 'klap in je handjes'.

1½ tot 2jaar

Sociaal/emotioneel

- Kan nog niet delen met andere kinderen;
- Kan zichzelf bij de naam noemen;
- Wordt zich bewust van het verschil tussen jongetje en meisje;
- Doet bekende activiteiten na, zoals (bijv) vegen, afstoffen, boek lezen;
- Wisselt tussen onafhankelijkheid en afhankelijkheid van de verzorger.

Fijne motoriek

- Krabbelt met een potlood op papier;
- Kan een toren met drie blokken bouwen nadat dit is voorgegaan;
- Grijpt kleine dingen en voedsel nadat het gezien is;
- Onderzoekt zaken meer met de handen dan met de mond.

Grove motoriek

- Sleept en duwt met grote dingen;
- Loopt, maar met de voeten ietsje uit elkaar;
- Kan twee dingen tegelijk doen - één ding dragen en ermee lopen;
- Doet schoenen uit, sokken uit, muts af;
- Drinkt uit een beker die met twee handen wordt vastgehouden;
- Klimt in een stoel, draait het lichaam en gaat erin zitten;
- Kan achterwaarts de trap af kruipen.

Spraak-taalontwikkeling

- Begrijpen zo'n 300 woorden;
- Het begin van samengestelde zinnen zoals "Max niet ete";
- Vindt liedjes leuk en doet mee;
- Praat tegen zichzelf wanneer het speelt;
- Heeft plezier aan plaatjesboeken;
- Kan twee of drie onderdelen (bijvoorbeeld ogen, neus, haar, voeten) aanwijzen van zichzelf of een pop.

2-3 jaar

Sociaal/emotioneel

- Is erg bezitterig over speelgoed - wil deze eigenlijk niet delen;
- Speelt bij, maar naast andere kinderen;
- Hangt er aan ouder wanneer het vermoeid of bang is;
- Kan explosief uit zijn humeur raken wanneer het gefrustreerd raakt, maar kan daaruit gemakkelijk wordt afgeleid;
- Vraagt veel aandacht van de verzorger;
- Begin van de koppigheidsfase.

Fijne motoriek

- Kan kralen rijgen;
- Bouwt een toren van zes blokken;
- Kan een verticale streep op papier natekenen;
- Slaat één pagina per keer om;
- Pakt hele kleine dingetjes (bijv: kruimels) op.

Grove motoriek

- Gebruikt zijn lepel om zelf te eten;
- Drinkt uit een beker en herplaatst deze op de tafel;
- Loopt op hele voet, maar kan gemakkelijk stoppen, starten en om obstakels heenlopen;
- Klimt de trap op en houdt zich vast aan de leuning (gebruikt twee stappen voor iedere trede);
- Werpt een kleine bal;
- Loopt tegen een grote bal aan wanneer het deze wil schoppen.

Spraak-taalontwikkeling

- Doet doe-alsof-spelletjes;
- De woordenschat is circa 400 tot 500 woorden;
- Zet twee of meer woorden achter elkaar om een zin te vormen;
- Vraagt constant; wat is dit? én waarom?
- Doet actief mee aan liedjes zingen;
- Gebruikt eigen naam om over zichzelf te praten;
- Wijst aan en herhaalt de namen van lichaamsdelen, zoals ogen, neus, mond, haar, voeten;
- Begrijpt eenvoudige verzoeken en gesprekken;
- En beginnen in de verleden tijd te praten, bijvoorbeeld "hij liepte";

3-4 jaar

Sociaal/emotioneel

- Is overdag droog en soms 's nachts;
- Kan met andere kinderen spelen vooral veel rollenspel;
- Accepteert sociale regels en eenvoudige spelregels;
- Deelt speelgoed met anderen.

Fijne motoriek

- Bouwt een toren van 9 blokken;
- Bouwt een brug van 3 blokken na;
- Kan een cirkel met potlood op papier natekenen;
- Tekent een figuurtje van een mens, dat lijkt op een hoofd met één of twee herkenbare kenmerken;
- Verft met een grote kwast;
- Maakt een vuist en gaat met de duim heen en weer.

Grove motoriek

- Eet met mes, vork en lepel;
- Wast handen, maar heeft nog hulp nodig bij het afdrogen;
- Doet z'n broek aan, maar kan nog geen knopen vastmaken;
- Wisselt de voeten bij het oplopen van de trap (gaat nog wel met twee passen per trede naar beneden);
- Rijdt op een driewieler;
- Staat op één been als dat wordt voorgedaan;

Spraak-taalontwikkeling

- Vraagt voortdurend: Wie?, Wat?, Waar?
- Heeft plezier aan het luisteren naar verhaaltjes en wil favorieten steeds opnieuw horen;
- Zingt liedjes na;
- Gebruikt meervoud;
- Gebruikt een grote woordenschat, maar de spraak kan onjuiste articulaties bevatten;
- Doet mee aan eenvoudige gesprekken;
- Gebruikt de persoonlijke voornaamwoorden, zoals ik, mij en jou, correct;
- Wil graag over zichzelf en eigen ervaringen praten. Een beetje stotteren is dan niet ongewoon.

4-5 jaar

Sociaal/emotioneel

- Gaat liever om met andere kinderen dan met de ouders;
- Begrijpt het concept van op zijn beurt wachten;
- Kritiek op volwassenen;
- Kan vaak nog slecht tegen verlies;
- Samen spelen in kleine groepjes is mogelijk.

Fijne motoriek

- Ontwikkeling van de voorkeurshand.
- Bouwt een toren van tien of meer blokken;
- Gebruikt een potlood met goede controle;
- Tekent een 'O' (cirkel), '+' (plus) en 'V' na;
- Tekent een huis.

Grove motoriek

- Eet goed met lepel en vork;
- Kleedt zichzelf aan, behalve veteren, knopen op de rug en sommige sluitingen;
- Kan buigen en de tenen aanraken zonder de knieën te buigen;
- Klimt, glijdt en slingert veel;
- Loopt vaardig op een dunne lijn of scheuren in het trottoir;
- Kan op één been (elke voet) staan;
- Kan hinkelen (elke voet).

Spraak-taalontwikkeling

- Vertelt met elkaar te maken hebbende verhaaltjes over gebeurtenissen uit het verleden;
- Kan naam, adres en leeftijd opgeven (kan dit laatste aangeven met de vingers);
- Vraagt constant: Waarom?, Wat?, Hoe?, Wanneer?;
- Kent verschillende liedjes en kan deze herhalen of goed nazingen;
- Telt tot twintig;
- Spreekt grammaticaal correct, vertoont slechts een paar versprekingen;
- Begint letters te schrijven.

5 jaar en ouder

Sociaal/emotioneel

- Kiest eigen speelkameraadjes;
- Is beschermend ten opzichte van jongere kinderen en dieren;
- Begrijpt en accepteert spelregels;
- Toont een gevoel voor humor;
- Kan zelf opruimen;
- Ervaart angst (bijv: voor honden, vallen, fysiek gevaar);
- Zuigt alleen op de duim voor het slapen gaan of bij vermoeidheid.

Fijne motorieke

- Doet een draad door een grote naald en maakt echte steken;
- Tekent/schrijft een cirkel, vierkant, kruis, en de hoofdletters na;
- Tekent een huis met de volgende kenmerken: vorm, deur, ramen, schoorsteen en dak;
- Tekent een persoon met de volgende kenmerken: hoofd, armen, benen en romp;
- Tekent een reeks andere dingen, die de ouder vooraf heeft benoemd;
- Gebruikt op de juiste wijze kwast, krijt en potlood;
- Kleurt binnen de lijntjes;
- Benoemt tenminste vier primaire kleuren;

Grove motorieke

- Kleedt zich zonder hulp aan en uit;
- Gebruikt mes en vork zonder problemen;
- Wast en droogt de handen en het gezicht;
- Kan op een smalle lijn lopen zonder evenwichtsverlies;
- Klimt, slingert en rent vaardig;
- Beweegt op muziek;
- Kan lichtvoetig op de tenen lopen.

Spraak en taal

- Spreekt vloeiend, behalve enkele onjuiste uitspraken;
- Geeft de volledige naam, leeftijd, verjaardag, adres;
- Vraagt naar de betekenis van abstracte woorden en onbekende woorden;
- Houdt van het opzeggen van rijmpjes;
- Houdt van voorlezen van verhalen en speelt deze later na;
- Kan eigen naam schrijven en leert zo steeds meer woorden te schrijven.